

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีรากฐานทางด้านการเกษตรมายาวนาน และมีบทบาทสำคัญในฐานะภาคการผลิตหลักของคนไทย โดยที่ภาคการเกษตรเป็นภาคการผลิตที่มีการจ้างงานมากที่สุด ซึ่งประชากรประมาณร้อยละ 60 อยู่ในภาคการเกษตรและภาคการเกษตรยังเป็นแหล่งที่มาของรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศจากการส่งออกสินค้าเกษตร ซึ่งจะเห็นได้ว่าดุลการค้าสินค้าเกษตรของประเทศไทยจะอยู่ในฐานะเกินดุลมาโดยตลอด โดยในปี 2544 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกสูงถึง 676,677 ล้านบาท ในขณะที่มีการนำเข้าสินค้าเกษตรเพียง 316,868 ล้านบาท ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยมีศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตรค่อนข้างสูง

ตารางที่ 1.1 มูลค่าการส่งออกและนำเข้าสินค้าเกษตรของประเทศไทย พ.ศ. 2540 - 2544

หน่วย : ล้านบาท

ปี	มูลค่าสินค้าเกษตรส่งออก	มูลค่าสินค้าเกษตรส่งกลับออกนอกประเทศ	มูลค่าสินค้าเกษตรนำเข้า	ดุลการค้าสินค้าเกษตร
2540	484,847	351	228,831	256,367
2541	591,062	628	266,827	364,863
2542	555,783	715	228,097	328,401
2543	626,286	625	275,459	351,452
2544	676,677	1,216	316,868	361,025

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร (2545)

ในความหลากหลายของสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยมีความสามารถผลิตได้นั้น พบว่าสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกหลักยังคงเป็น ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง และกุ้ง โดยที่จากตารางที่ 1.2 พบว่าในปี 2541 การส่งออกข้าวนั้นมีปริมาณการส่งออกถึง 6,539 พันตัน เป็นมูลค่า 86,805 ล้านบาท ส่วนยางพารานั้นในปี 2541 มีปริมาณการส่งออก 1,998 พันตัน เป็นมูลค่า 55,413 ล้านบาท ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในปี 2541 มีปริมาณการส่งออก 125 พันตันเป็นมูลค่า 793 ล้านบาท และการส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มีปริมาณการส่งออก 4,133 พันบาท เป็นมูลค่าถึง 22,133

ล้านบาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าการส่งออกสินค้าเกษตรเหล่านี้ สามารถสร้างรายได้นำเข้าให้กับประเทศได้เป็นมูลค่าสูง

ตารางที่ 1.2 ปริมาณ และมูลค่าของสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญ พ.ศ. 2538-2541

หน่วย : ปริมาณ: พันตัน

มูลค่า : ล้านบาท

รายการ	2538		2539		2540		2541	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ข้าว	6,197	48,626	5,459	50,734	2,566	65,088	6,539	86,805
ยางพารา	1,747	61,260	1,922	63,370	1,919	57,457	1,998	55,413
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	106	541	56	427	57	513	125	793
มันสำปะหลัง	4,080	18,253	4,632	20,650	5,436	22,468	4,133	22,133
และ								
ผลิตภัณฑ์	3,757	28,751	4,464	32,081	4,044	31,614	2,290	26,609
น้ำตาล	175	50,302	163	43,976	137	47,184	163	58,806
กุ้ง								

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2542)

การส่งออกยางพาราของประเทศไทยครองอันดับ 1 ในการส่งออกของโลกติดต่อกันมานาน โดยมีประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และเวียดนามเป็นคู่แข่งที่สำคัญโดยปริมาณการส่งออกยางพาราของประเทศไทย ในปี 2541 สูงถึง 1,998 พันเมตริกตัน เป็นมูลค่า 55,413 ล้านบาท สูงกว่าอันดับสอง คือประเทศอินโดนีเซียที่สามารถส่งออกยางพาราในปี 2541 ได้ปริมาณ 1,642 พันเมตริกตันเป็นมูลค่า 40,584 ล้านบาท

ตารางที่ 1.3 ปริมาณ และมูลค่าส่งออกยางพาราของประเทศต่างๆที่สำคัญ พ.ศ. 2539-2541

หน่วย : ปริมาณ: พันเมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ประเทศ	ปี 2539		ปี 2540		ปี 2541	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไทย	1,922	63,370	1,919	57,457	1,998	55,413
อินโดนีเซีย	1,435	49,172	1,421	70,819	1,642	40,584
มาเลเซีย	980	35,720	1,018	55,050	948	26,479
เวียดนาม	50	1,229	194	9,003	191	4,676
อื่น	728	25,659	740	39,669	717	24,586
รวมทั้งโลก	5,115	175,150	5,292	231,998	5,496	151,738

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2543)

ส่วนทางด้าน การส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์นั้น พบว่าในปี 2542 ประเทศไทย สามารถเป็นผู้ส่งออกอันดับแรกของโลกได้เช่นกัน เห็นได้จากปริมาณการส่งออกมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์ของประเทศไทย ปี 2542 มีปริมาณ 5.4 ล้านเมตริกตัน มากกว่าประเทศอินโดนีเซียที่สามารถส่งออกได้เพียง 0.3 เมตริกตัน และสินค้าเกษตรที่สำคัญอีกชนิดหนึ่งที่ประเทศไทยมีการส่งออกมาก คือข้าวโพด ปริมาณการส่งออกในปี 2541 อยู่ที่ 0.1 ล้านเมตริกตัน เป็นอันดับสองของกลุ่มประเทศผู้ส่งออกจากทวีปเอเชีย รองจากประเทศจีนเท่านั้น

ตารางที่ 1.4 ปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ของประเทศต่างๆที่สำคัญ ปี 2538-2542

หน่วย : ล้านเมตริกตัน

ประเทศ	2538	2539	2540	2541	2542
ไทย	3.9	4.5	5.3	4.0	5.4
อินโดนีเซีย	0.5	0.4	0.2	0.2	0.3
อื่นๆ	0.8	0.9	0.9	0.2	0.1
ส่งออกทั่วโลก	5.2	5.8	6.4	4.4	5.8

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2543)

ตารางที่ 1.5 ปริมาณการส่งออกข้าวโพดของประเทศต่างๆที่สำคัญ ปี 2538-2542

หน่วย : ล้านเมตริกตัน

ประเทศ	2538	2539	2540	2541	2542
สหรัฐอเมริกา	52.7	46.6	37.7	52.0	47.5
อาร์เจนตินา	7.0	10.2	12.8	8.2	8.5
แอฟริกาใต้	1.5	2.2	1.0	1.0	1.1
ไทย	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1
สาธารณรัฐประชาชนจีน	0.2	3.9	6.2	3.3	5.0
อื่นๆ	2.7	4.20	5.1	4.7	4.7

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2543)

ถึงแม้ว่าสินค้าเกษตรเหล่านี้ประเทศไทยจะสามารถส่งออกได้เป็นอันดับต้นๆ แต่ว่าการกำหนดราคาสินค้าเกษตรเหล่านี้ยังคงต้องขึ้นอยู่กับภาวะของตลาดโลก ซึ่งทำให้ระดับราคาสินค้าเกษตรเหล่านี้ยังคงไม่ได้รับราคาที่สูงมากนัก ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของการส่งออกสินค้าเกษตร ซึ่ง

ความตกต่ำของราคาสินค้าเกษตรนั้น ทำให้รายได้ของเกษตรกรไทยน้อยตามไปด้วยเมื่อเทียบกับภาคการผลิตอื่นๆ

ในการกำหนดราคาสินค้าเกษตรแต่ละชนิดนั้น ต่างมีปัจจัยต่างๆ เป็นตัวกำหนด อาทิเช่น อุปสงค์ อุปทานทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ นโยบาย อำนาจในการต่อรอง ซึ่งมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับสินค้าเกษตรต้องขึ้นอยู่กับธรรมชาติเป็นหลักทำให้ไม่สามารถควบคุมปริมาณและคุณภาพการผลิตได้ ซึ่งจะมีผลต่อการกำหนดราคาด้วย สินค้าเกษตรจากตลาดระดับไร่นาจะถูกส่งผ่านตลาดระดับต่างๆ จนกระทั่งส่งออกไปยังตลาดรองรับต่างประเทศ ซึ่งระดับราคาก็จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามตลาดแต่ละขั้นตอน แต่ละระดับ เช่นกันถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงราคาในตลาดส่งออกต่างประเทศหรือตลาดภายในประเทศ จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาในตลาดอื่นๆด้วยเหมือนกัน โดย Engle and Granger (1987) ได้กล่าวว่าราคาของสินค้าชนิดเดียวกันในตลาดแต่ละตลาดที่เชื่อมโยงกันหรือว่าสินค้าที่ทดแทนกันได้ใกล้เคียงในตลาดเดียวกันจะถูกคาดหวังว่าจะเคลื่อนไหวไปด้วยกัน ดังนั้น ราคาเหล่านี้ก็จะไม่เคลื่อนไหวคนละทิศทางจากกัน

ดังนั้นถ้ามีการแบ่งระดับตลาดสินค้าเกษตรออกเป็นระดับต่างๆแล้วนั้น จะทำให้สามารถหาความสัมพันธ์การส่งผ่านราคาระหว่างตลาดต้นทางกับตลาดปลายทางได้ โดยพิจารณาไปในทิศทางเดียว ตั้งแต่ตลาดระดับท้องถิ่นภายในประเทศจนกระทั่งตลาดปลายทางต่างประเทศ ซึ่งจะทำให้ทราบว่ามีการส่งผ่านราคาในแต่ละตลาดหรือไม่ ประสิทธิภาพการกำหนดราคาเป็นอย่างไร และมีความเร็วของการปรับตัวของราคาราคาขนาดไหน ดังนั้นการศึกษาเรื่องการกำหนดราคาสินค้าเกษตรในตลาดระดับต่างๆจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวางแผนการผลิตและการตลาดเพื่อการพัฒนาสินค้าเกษตรต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงการกำหนดราคาของสินค้าเกษตร
2. เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์การกำหนดราคาของสินค้าเกษตร
3. เพื่อหาดัชนีความเชื่อมโยงราคาระหว่างตลาด

1.3 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

ทราบถึงลักษณะการกำหนดราคาและความสัมพันธ์ของราคาระหว่างตลาดต่างๆ ทำให้ผู้ผลิตสามารถที่จะนำไปใช้ในการวางแผนการผลิตและการตลาดในสินค้าเกษตรชนิดนั้นได้

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้พิจารณาสินค้าเกษตรเฉพาะสินค้าเกษตร 3 ชนิด คือยางพารา มัณฑาปะหลัง และข้าวโพด โดยใช้ข้อมูลราคาสินค้าเกษตรในทุกระดับตลาด คือตลาดระดับท้องถิ่น ตลาดกลางชายฝั่ง ตลาดส่งออก และตลาดต่างประเทศ และใช้ข้อมูลราคาเป็นรายเดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2537 จนถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2542

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved